

PATVIRTINTA

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro
direktorius 2021 m. rugpjūčio 09 d. įsakymu
Nr. CV-1-152

**LIETUVOS AGRARINIŲ IR MIŠKŲ MOKSLŲ CENTRO DARBUOTOJŲ
SAUGOS IR SVEIKATOS INSTRUKCIJA ASMENIMS, REMONTUOJANT
TRAKTORIUS, KOMBAINUS, AUTOMOBILIUS IR ŽEMĖS ŪKIO MAŠINAS
Nr. 31**

1. BENDROJI DALIS

1.1. Dirbti remontininku gali asmuo, ne jaunesnis kaip 18 metų (toliau vadinama — darbuotojas), nustatyta tvarka priimtas į darbą, išklauses įvadinį darbuotojo saugos ir sveikatos, įvadinį priešgaisrinės saugos instruktavimą bei pirminį instruktavimus darbo vietoje, pasirašius instruktavimų registracijos žurnaluose. Asmuo turi būti pasitikrinęs sveikatą ir turėti asmens medicininę knygėlę (apsk. F.048/a).

1.2. Darbuotojas turi laikytis vidaus darbo tvarkos taisyklių, saugoti savo ir nekenkti kitų darbuotojų sveikatai, nedirbti su techniškai netvarkingomis darbo priemonėmis, atlikti tik paskirtą darbą, neleisti dirbti pašaliniam asmeniui, žinoti ir vykdyti šios instrukcijos reikalavimus.

1.3. Negalima dirbti neblaiviam ar apsvaigusiam nuo narkotikų, kitų toksinių medžiagų, sergant, vartojant stiprius raminamuosius vaistus. Pastebėjus neblaivų darbuotoją privalu nedelsiant pranešti padalinio vadovui ir imtis visų priemonių nelaimei užkirsti.

1.4. Darbuotojas privalo laikytis asmens higienos: dirbti tik su švariais ir tvarkingais darbo drabužiais, prieš darbą ir po darbo plauti rankas šiltu vandeniu su muilu, jeigu reikia — pareikalauti iš padalinio vadovo ir naudoti dezinfekuojančias priemones.

1.5. Priešgaisriniai saugos reikalavimai:

1.5.1 vengti veiksmų, sudarančių sąlygas kilti gaisrui;

1.5.2 rūkyti tik tam skirtose ženklais pažymėtose ir tinkamai įrengtose vietose, kuriose yra indas nuorūkomis dėti bei gaisro gesinimo priemonės;

1.5.3 draudžiama gaisro gesinimo priemonės panaudoti ne pagal paskirtį;

1.5.4 draudžiama naudotis tepalais, riebalais, benzinu ar kitais degiais skysčiais suteptais darbo drabužiais ar pirštinėmis.

1.5.5 darbuotojas privalo mokėti naudotis pirminėmis gaisro gesinimo priemonėmis ir žinoti jų veikimo principus, panaudojimo galimybes bei savo veiksmus kilus gaisrui.

1.6. Eksploatuojant elektros įrenginius draudžiama:

1.6.1 šildyti patalpas nestandartiniais (savos gamybos) elektros prietaisais;

1.6.2 naudoti netvarkingus kištukinius lizdus, kištukus, atsišakojimo dėžutes, jungiklius bei kitus elektros aparatus;

1.6.3 elektros lempas, šviesos sklaidytuvus, šildytuvus uždengti degiomis medžiagomis;

1.6.4 į kištukinius lizdus jungti elektros prietaisus, kurie viršija leistiną galią;

1.6.5 vietoj elektros laidų ir kabelių naudoti radijo arba telefono ryšio laidus;

1.6.6 naudoti lygintuvus, virykles, virdulius, šildymo ir kitus elektros prietaisus tam tikslui nepritaikytose vietose ir palikti juos įjungtus be priežiūros;

1.6.7 kabinti elektros šviestuvus ir kitus daiktus tiesiog ant elektros laidų ir kabelių;

- 1.6.8 naudoti nekalibruotus ir savos gamybos apsaugos aparatus;
- 1.6.9 naudoti laidus ir kabelius su pažeista arba eksploatavimo metu dielektrinių savybių netekusi izoliacine medžiaga;
- 1.6.10 tiesiogiai prikalti laidus ir kabelius.
- 1.7. Asmens darbo higiena:
- 1.7.1 prieš pertraukas ir po pertraukų švariai nusiplauti rankas su muilu;
- 1.7.2 nelaikyti savo rūbų kartu su darbo rūbais.
- 1.8. Apie darbo metu gautas traumas ar pastebėjus kito darbuotojo traumavimą, kitus su darbu susijusius sveikatos sutrikimus, būtina nedelsiant pranešti padalinio vadovui ar jį pavaduojančiam asmeniui ir direktoriui, asmenims atsakingiems už darbo saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybai.

2. PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI. SAUGOS PRIEMONĖS NUO JŲ POVEIKIO

2.1. Galimi pavojingi ir kenksmingi veiksniai:

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 Elektros srovės poveikis	Galimos traumos, širdies darbo sutrikimas, mirtis.	Pačiam neremontuoti elektrinių įrankių, kirtiklių, jungiklių, kištukinių lizdų, nekeisti saugiklių.
 Įrenginių ir įrankių eksploatavimo reikalavimų nesilaikymas	Galimos traumos.	Nuolat tikrinti įrankių ir įrenginių techninę būklę, tvarkingumą, nedirbti su netvarkingais įrankiais ir įrenginiais, juos naudoti pagal paskirtį ir laikytis jų eksploatavimo reikalavimų.
 Triukšmas	Neigiamas poveikis klausos organams, visam organizmui.	Bendras triukšmo lygis darbo vietoje neturi viršyti 80 dBA. Jei šis lygis viršytas, esant galimybei pasitraukti iš triukšmingos zonos, išjungti triukšmo šaltinį. Jei to atlikti neįmanoma, būtina dėvėti apsaugines ausines, ausų kištukus (antifonus).
Vibracija	Neigiamas poveikis visam organizmui, nuovargis.	Jei negalima pašalinti vibracijos šaltinio ar jos sumažinti, darbo metu daryti pertraukas.
 Drožlės, skiedros	Galimas akių, rankų pažeidimas.	Drožles valyti tik su šepetėliu. Rankomis ir skudurais valyti draudžiama. Gręžiant, pjaunant užsidėti apsauginius akinius ar skydelį.
Nepakankamas darbo vietos apšvietimas	Didėja akių nuovargis, regos susilpnėjimas, galimos darbo klaidos.	Jeigu bendras apšvietumas yra mažesnis už nurodytą teisės aktuose, papildomai naudoti kilnojamus šviestuvus.
 Krentantys daiktai	Galimi galvos, galūnių sužalojimai.	Daiktus, įrankius, priemones darbo vietoje sudėti taip, kad jie negalėtų nukristi.
Slėgis technologinėje sistemoje	Galimi įvairūs sužeidimai.	Nuolat tikrinti sujungimų sandarumą

Pavojingas veiksnys	Galimos pasekmės	Veiksmai norint išvengti pavojaus
 <p>Gaisro ar sproginimo galimybė</p>	Galimos traumos, nudegimai.	Nelaikyti darbo vietoje tepalų ir kitų degių bei sprogių medžiagų, tepaluotų skudurų.
Dujos, dulkės (organinės ir neorganinės kilmės), garai, aerosoliai	Neigiamas poveikis organizmui, galimos alerginės ir profesinės ligos.	Jeigu užterštumas viršija higienos normas, būtina dėvėti tinkamai parinktą respiratorių.
 <p>Darbo vietos, praėjimo kelių užkrovimas, užgriozdinimas daiktais, paslydimas, pargriuvimas</p>	Galimi įvairūs sužeidimai, įvairaus sunkumo traumos: kaulų lūžiai, raumenų sistemos sužalojimai.	Nuolat palaikyti tvarką darbo vietoje, neužgriozdinti daiktais. Siekiant išvengti užkliuvimo, kliūtis reikia pašalinti. Darbo vietoje grindų, grindinio dangos turi būti neslidžios, lygios. Esant slidžioms grindims, nedelsiant jas išvalyti, naudojant tinkamą valymo metodą. Dėvėti avalynę, pritaikytą prie darbuotojo darbo aplinkos.
Fizinė perkrova	Galimos traumos, raumenų patempimai.	Nekelti vienam daiktų, krovinių, viršijančių leistiną krovinio kėlimo normą. Leidžiama nepavojinga vienkartinė keliamo ir pernešamo krovinio masė kartu dirbant kitą darbą ne daugiau kaip: vyrams - iki 30 kg; moterims - iki 10 kg. Jeigu svoris yra didesnis, kelti dviese ar naudoti kėlimo/transportavimo priemonės. Valdyti, aptarnauti kėlimo/transportavimo priemonės su mašinine pavara gali tik specialiai apmokyti bei atestuoti asmenys.
 <p>Cheminės medžiagos (tepalas, plovimo, valymo priemonės)</p>	Galimi apsinuodijimai.	Vadovautis saugos duomenų lapuose nurodytais reikalavimais bei naudoti nurodytas asmenines apsaugos priemonės.
 <p>Įkaitę paviršiai, karštos įrenginių, mechanizmų dalys</p>	Galimi įvairūs terminiai sužeidimai.	Nesiliesti ir plikomis rankomis neliesti įkaitusių paviršių kurių negalima uždengti apsaugomis.
Psichologinė įtampa, stresas	Galimi susirgimai, ūminės arba lėtinės ligos.	Stengtis išvengti stresinių situacijų. Konfliktus spręsti taikiai.
 <p>Darbas mechanizmų ir transporto judėjimo zonose</p>	Galimos avarijos ir traumos.	Saugotis judančio transporto, vaikščioti tik numatytais takais ir praėjimas.

2.2. Būtinios asmeninės apsauginės priemonės:

- 2.2.1 darbo kostiumas;
- 2.2.2 darbo avalynė;
- 2.2.3 darbo pirštinės;
- 2.2.4 apsauginės ausinės;
- 2.2.5 apsauginiai akiniai.

2.3. Visos darbuotojui nemokamai išduodamos asmeninės apsaugos priemonės ir jų dėvėjimo (naudojimo) laikas parenkami vadovaujantis įmonės patvirtintu nemokamai išduodamų asmeninių apsauginių priemonių sąrašu;

2.4. Priklausomai nuo atliekamo darbo pobūdžio išduodamos ir kitos saugos priemonės;

2.5. Dirbantysis privalo:

2.5.1 susipažinti ir vadovautis jo darbo zonoje esančiais saugos ir sveikatos ženklais;

2.5.2 dirbti su asmeninėmis apsaugos priemonėmis, kai to reikalauja saugos ir sveikatos norminiai aktai;

2.5.3 nedirbti su netinkamomis asmeninėmis ir kolektyvinėmis apsauginėmis priemonėmis;

2.5.4 vilkėti tinkamo dydžio darbo drabužius ir dėvėti tinkamo dydžio batus (ne per ankšti ar per dideli). Dirbant negalima dėvėti papuošalų, kišenėse laikyti aštrių daiktų;

2.5.5 asmeninės apsaugos priemonės naudoti viso darbo proceso metu;

2.5.6 asmenines apsaugos priemonės rūpestingai prižiūrėti ir naudoti pagal paskirtį;

2.5.7 laiku pranešti darbdaviui ar jo įgaliotam asmeniui apie asmeninių ir kolektyvinių apsaugos bei darbo priemonių susidėvėjimą, užterštumą, netinkamumą naudoti ir apie tai, kad baigiasi jų naudojimo terminas ar artėjama prie patikros datos.

3. DARBUOTOJO VEIKSMAI PRIES DARBO PRADŽIĄ

3.1. Gauti tiesioginio vadovo užduotį, susipažinti su darbų vykdymo tvarka ir saugiais darbo metodais.

3.2. Apsirengti tvarkingus ir tinkamo dydžio darbo drabužius, užsisagstyti juos, apsiauti darbo avalynę, patikrinti asmenines apsaugos priemones ir naudoti jas pagal paskirtį.

3.3. Darbuotojas privalo:

3.3.1 įsitikinti, ar tvarkingos individualios saugos darbe priemonės;

3.3.2 Jei įrankiai netvarkingi, apie tai pranešti darbdaviui.

3.4. Pastebėjus bet kokius trūkumus, pagal galimybes ir kompetenciją pašalinti juos arba pranešti padalinio vadovui, informuoti atsakingas Centro tarnybas.

4. DARBUOTOJO VEIKSMAI DARBO METU

4.1. Pastačius automobilį ir traktorių būtinai įjungiamas stovėjimo stabdys ir pavarų dėžės pirmoji pavara, išjungiamas uždegimas, po ratais dedamos atramos.

4.2. Rankinių įrankių rankenos turi būti pagamintos iš kieto ir valkaus medžio, lygiai apdailintos ir gerai pritvirtintos.

4.3. Plaktukai ir kūjai turi būti gerai užmauti ant medinių kotų ir užpleišyti šerpetotais metaliniais pleištais.

4.4. Rankiniai smūgio įrankiai (kirstukai, plaktukai, priekalai) turi būti:

4.4.1 neišmuštais, neištrupėjusiais, nesuskilusiais ašmenimis;

4.4.2 nešerpetotomis ir neaštriomis šoninėmis briaunomis tose vietose, kurios imamos ranka;

4.4.3 draudžiama naudotis veržlių raktais su nudilusiomis briaunomis ir atmuštais kraštais;

4.4.4 draudžiama atsukinėti ir užsukinėti veržles didesnių matmenų raktu, tarp rakto ir veržlės įdėjus metalines plokšteles, taip pat prailginti raktą, prijungiant prie jo kitą raktą arba vamzdį. Veržlių raktai turi atitikti veržlių matmenis.

4.5. Dildės turi būti tvirtai įleistos į rankenas, suveržiamos metaliniais žiedais, rankenos turi būti ne trumpesnės kaip 150 mm.

4.6. Gniaužtuvai ir spaustuvai pritvirtinami prie darbo stalo taip, kad apdorojamas daiktas būtų dirbančiojo alkūnės lygyje. Atstumas tarp spaustuvių turi būti ne mažesnis kaip 1 m.

4.7. Darbo stalai gerai įtvirtinami, jų plotis turi būti ne mažesnis kaip 0,75 m. Grindys prie jų turi būti neslidžios. Ant dvipusių darbo stalų tarp priešingų spaustuvų būtinai statomas ne mažesnis kaip 1 m aukščio metalinis tinklas.

4.8. Švitrinis galastuvas turi būti su tvirtu apsauginiu skydeliu (ekranu) ir tekinimo atramėle.

4.9. Metalų pjovimo, sriegių įsriegimo įranga turi būti patikimai pritvirtintos. Visos judamosios ir sukamosios staklių dalys – apdengtos apsauginiais skydais arba gaubtuvais, elektros motorai įžeminti.

4.10. Nuo darbo stalų turi būti nuvalytos metalo, vamzdžių nuopjovos ir kiti trukdantys dirbti daiktai. Tvarką reikia palaikyti visoje darbo vietoje.

4.11. Dirbant su kirstukais, reikia naudotis apsauginiais akiniais su nedūžtančiais stiklais, taip pat naudoti tinklelius ir kitokias skeveldras sulaikančias užuolaidas. Kirstuką reikia laikyti taip, kad pėntis būtų išlindusi iš rankos ne daugiau kaip 2 cm.

4.12. Mechaninius įrankius ir įrengimus reikia naudoti pagal reikalavimus, nurodytus pase ir įmonės gamintojo eksploatavimo instrukcijose. Jie turi būti sistemingai tikrinami bei remontuojami. Mechaninį įrankį remontuoti ir reguliuoti galima tik jį išjungus ir sustabdžius. Draudžiama prijungtą prie elektros arba suspausto oro tinklų ir su veikiančiu varikliu mechaninį įrankį palikti be priežiūros.

4.13. Remontininkas, dirbantis su mechaniniais įrankiais, turi naudoti apsauginius akinius. Draudžiama su mechaniniais įrankiais dirbti ant pristatomų kopėčių.

4.14. Dirbant elektriniais įrankiais reikia, kad įrengimą maitinantys laidai nebūtų susisukę arba pažeisti. Aptikus elektros laidus be izoliacijos arba su pažeista izoliacija, darbą reikia nutraukti. Atsitiktinai nutrūkus elektros srovei, pietų pertraukos metu arba trumpam pasitraukus iš darbo vietos, elektros įrenginį reikia išjungti.

4.15. Naudojant elektrinius rankinius instrumentus, draudžiama:

4.15.1 laikytis už elektrinio instrumento laido, liesti nesisukančias instrumento detales;

4.15.2 statyti transformatorius ir dažnio keitiklius į metalinių talpyklų vidų.

4.16. Padangos pripučiamos specialiai tam skirtose vietose, jose turi būti apsaugos įtaisai saugojantis remontininką nuo sužeidimo, sprogius perdangai arba iššokus tvirtinimo žiedui.

4.17. Pakeltas domkratais, talėmis arba kranais automobilis arba traktorius pirmiausiai pastatomas ant specialių metalinių padėklų ir tik po to remontuojamas. Draudžiama dirbti po automobiliu arba traktoriumi, stovinčiais tik ant domkratų. Po nenuimtais ratais būtinai pakišamos atramos. Padėklai turi būti metaliniai, stiprūs ir patikimi. Keliant domkratu, jį statyti tik ant tvirto pagrindo.

4.18. Ardant automobilį ar traktorių – išimant ir montuojant variklį, pavarų dėžę, užpakalinį tiltą, priekinį tiltą, kėbulą ir rėmą – reikia naudotis kėlimo ir transportavimo mechanizmais. Negalima kelti automobilio ar traktoriaus už vilkimo kablių. Keliant ir transportuojant agregatus, draudžiama stovėti po pakeltomis automobilio arba traktoriaus dalimis. Keliant krovinius, draudžiama viršyti keliamąją mechanizmą, lynų, stropų, ar traversų galią, taip pat palikti pakeltą krovinį.

4.19. Remontininko darbo vieta turi būti gerai apšviesta, tačiau šviesos srautas neturi akinti dirbančiųjų. Remontuojant mašinas ir įrengimus, draudžiama apšvietimui naudoti žibales lempas, žvakes ar fakelus.

4.20. Darbo vietoje draudžiama laikyti lengvai užsiliepsnojančius skysčius ir valymui skirtas tepaluotas medžiagas. Detales plauti reikia specialiu nedegančiu skysčiu. Draudžiama plauti žibalu, dyzeliniu kuru, benzinu.

4.21. Draudžiama darbo vietai valyti naudoti suspaustą orą.

4.22. Remontininkų darbo vietoje draudžiama būti pašaliniais asmenims.

5. DARBUOTOJO VEIKSMAI AVARINIAIS (YPATINGAIS) ATVEJAIS

5.1. Sutrikus įrenginių, kuriais dirbama, darbo režimui arba įvykus avarijai, būtina darbus nedelsiant nutraukti, perspėti dirbančius darbuotojus apie galimą grėsmę, pagal savo kompetenciją imtis priemonių rizikai pašalinti, nedelsiant pranešti apie susidariusią situaciją padalinio vadovui, asmenims atsakingiems už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams.

5.2. Darbuotojas, matęs nelaimingą atsitikimą darbe arba jo padarinius, privalo apie nelaimingą atsitikimą darbe nedelsdamas pranešti padalinio vadovui arba direktoriui, asmenims atsakingiems už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padaliniuose, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos specialistams, suteikti nekentėjusiam pirmąją medicinos pagalbą, prireikus iškviešti gydytoją tel. 112.

5.3. Darbo vieta ir įrenginiai, kur įvyko nelaimingas atsitikimas, turi būti išsaugoti tokie, kokie buvo nelaimingo atsitikimo metu. Būtinai pakeitimai gali būti daromi, jeigu jų nepadarius kiltų pavojus aplinkinių sveikatai ir gyvybei, tačiau visa tai turi būti įforminta raštu, pagal galimybes nufotografuota ar nufilmuota.

5.4. Pastebėjus veikiamą elektros srovės darbuotoją, reikia nedelsiant jį atitraukti nuo srovės šaltinio saugiu būdu, užtikrinant jo apsaugą nuo susižalojimo krentant, arba išjungti įtampą artimiausiu jungikliu. Jeigu būtina, kol atvyks greitoji pagalba, nekentėjusiam reikia daryti dirbtinį kvėpavimą ir išorinį širdies masažą.

5.5. Pastebėjus gaisrą, nedelsiant pranešti ugniagesiams telefonu tel. 112, iškviešti į gaisravietę vadovaujančius darbuotojus, asmenis atsakingus už darbuotojų saugą ir sveikatą bei gaisrinę saugą padalinyje, Centro darbuotojų saugos ir sveikatos specialistus ir gesinti gaisro židinių turimomis gesinimo priemonėmis.

5.6. Užsidegę drabužiai gesinami susukant juos į antklodę arba gumulą.

5.7. Nelaimingu atsitikimu kelyje į darbą ir iš darbo laikomas tik toks nelaimingas atsitikimas, kuris įvyko po darbo ar prieš darbo pradžią tiesioginiame kelyje tarp darbuotojo namų ir Centro. Apie tokį įvykį darbuotojas privalo kaip įmanoma greičiau informuoti savo tiesioginį vadovą, asmenis atsakingus už darbuotojų saugą ir sveikatą padalinyje, darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybą.

6. DARBUOTOJO VEIKSMAI BAIGUS DARBĄ

6.1. Baigęs darbą remontininkas privalo:

6.1.1 surinkti įrankius, įrengimus, nuvalyti juos ir atiduoti į saugojimo vietą;

6.1.2 medžiagas ir detales tvarkingai sudėti, degias medžiagas pašalinti;

6.1.3 iš darbo vietos pašalinti atliekas ir šiukšles;

6.1.4 naudotus tepalus supilti į naudoto tepalo surinkimo talpyklą.

6.2. Apie darbo metu pastebėtus trūkumus ir nesklandumus būtina pranešti padalinio vadovui ar jį pavaduojančiam asmeniui, atitinkamoms Centro tarnyboms.

Instrukciją parengė:

Darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos vadovas

Audrius Sasnauskas